

Література:

- 1) Biemel W. Heidegger / Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg, Juni 1973.
- 2) Fink E. Studien zur Phänomenologie. 1930–1939. Den Haag: Martinus Nijho, 1966. – S. 179–223.
- 3) Heidegger M. Brief über den Humanismus / Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, 1947.
- 4) Heidegger M. GA Band 50 1. Nietzsches Metaphysik 2. Einleitung In Die Philosophie Denken und Dichten / Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, 1990.
- 5) Heidegger M. Was heisst denken? / Von Martin Heidegger. – 4, durchges. Aufl. – Tübingen: Niemeyer, 1984.
- 6) Mai H. Das Reich des Ungesprochenen [Електронний ресурс] / Helmut Mai // Information Philosophie. – 2016. – Режим доступу: <http://www.information-philosophie.de/?a=1&t=8394&n=2&y=5&c=29>.
- 7) Plato. Complete works; Hackett Publishing Company, 1997.
- 8) Polanyi M. Tacit Knowing: Its Bearing on Some Problems of Philosophy // Reviews of Modern Physics. – 34 (4). – Oct. 1962. – P. 601–616.

Сугестія тексту як механізм бібліотерапевтичного впливу

Іванна Дмитрук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Київ)

З часів минулого століття бібліотерапія набула досить широкого поширення серед психотерапевтів світу. Її визначають як «використання обраних матеріалів для читання в якості терапевтичного додатку в медицині і психіатрії; керівництво у вирішенні особистих проблем шляхом спрямованого читання» [McCulliss 2012, с. 25].

Терапевтичний вплив читання виявляється в тому, що ті чи інші сприйняття, пов'язані з ними почуття, потяги, бажання, думки, засвоєні за допомогою книги, заповнюють нестачу власних образів і уявлень, замінюють хворобливі думки і почуття або направляють

їх у нове русло, до нових цілей. Та цікавим є розкриття механізмів цього впливу, тому вартим уваги є погляд на терапевтичний ефект книг як наслідок сугестії тексту. Про це пише зокрема І. Черепанова у своїй книзі «Дом колдуньи», посилаючись на ряд лінгвістів та психолінгвістів» [Черепанова 1999].

Поняття навіювання, або сугестії, більш застосовується щодо текстів прямого сугестивного призначення, а термін «вплив» як менш «спеціальний» може бути використаний в рамках аналізу художнього тексту [Бойчук 2014, с. 130]. Розглядаючи проблему сугестії в мистецтві, А. Б. Добрович стверджує, що «сугестивний вплив художнього твору – це в першу чергу вплив на нашу установку» [Черепанова 1999, с. 36].

Поряд зі впливом на психіку, тексти несуть також і перцептивне навантаження, через яке і відбувається сприймання. Н. І. Жинкін стверджує, що «з усіх сенсорних впливів найвідчутніших для людини, багатим і тонким є звук і його прийом слухом, а найбільш стійким і об'єктивним – світло і, відповідно, зір» [Черепанова 1999, с. 28].

Такими тонкощами сприйняття людиною творів вербального мистецтва і текстової продукції загалом займається сугестивна лінгвістика. Цікавою є концепція ієрархізації рівнів сугестивної лінгвістики, на кожному з яких розкривається новий засіб впливу тексту.

1. Нижній в ієрархії з точки зору мовознавства і вищий – з точки зору латентного впливу рівень – фонологічний. Явище розкриття фонетичної сторони слова також дуже часто супроводжується емоційним переживанням звуків, на яких зосереджено увагу. Якщо частка будь-яких звуків у тексті знаходиться в межах норми, то ці звуки не несуть спеціального смислового і експресивного навантаження, їх символіка залишається прихованою. Помітне відхилення кількості звуків від норми різко підвищує їх інформативність, відповідна символіка ніби спалахує у свідомості (підсвідомості) читача, фарбуючи фонетичне значення всього тексту [Бойчук 2014, с. 130].

2. Просодичний рівень – звуко-ритмічний вплив. Він вважається основою будь-якої релігійно-магічної системи.

Ритм проявляється в побудові сюжетної канви тексту, в його архітектоніці і, особливо, в системі засобів художньої виразності мови, за допомогою яких створюються образи художнього твору.

Ритміка твору не стільки осмислюється тим, хто сприймає текст, скільки сприймається на емоційному рівні. У розумінні тексту особливого значення набуває сама його ритмічна природа, яка полегшує сприйняття текстового матеріалу [Бойчук 2014, с. 132].

3. Лексико-стилістичний рівень. Цей рівень передбачає вимірювання різних показників тексту. Наприклад, індексу передбачуваності (чи він нижчий, тим текст є привабливішим) чи індексу винятковості (в поезії буває до 50% «виняткових» слів, в художній прозі їх набагато менше).

4. Лексико-граматичний рівень – визначення співвідношення різних частин мови в текстах.

5. Морфо-синтаксичний рівень [Черепанова 1999, с. 255].

Можливість застосування розглянутих вище параметрів аналізу сугестивних текстів до літературного твору підкреслює деяку спорідненість між художнім текстом і сугестивним [Бойчук 2014, с. 129]. Таким чином, враховуючи форму і зміст, проблему людини і маючи в якості орієнтира певну бажану емоцію, можливо підібрати художні твори, що справляють спрямований сугестивний вплив. У будь-якому випадку, позиція, майстерно виражена в художньому слові, стає і важливим елементом поведінки, і частиною мови (у філософському сенсі цього поняття) [Черепанова 1999, с. 45].

Яскраво ілюструється сугестія тексту, зокрема художнього, в роботі сучасного київського літературознавця І. Галінської «Тайнопись Сэлинджера» [Галинская 1999]. Тут вона розкриває філософське підґрунтя твору Дж. Селінджера «9 оповідань», яке полягає в реалізації концепції давньоіндійської поетики. Згідно з останньою, літературний твір повинен містити в собі один з трьох типів «дхвані», в останньому з яких власне і реалізується сугестія. Таких поетичних настроїв в індійській поетиці існує 9 і всі вони розташовані в певному порядку. Зміст кожного з оповідань Селінджера реалізує кожен із цих настроїв. Фонетичні засоби, ритміка, натяки, асоціації, деталі, пов'язані з кольором, одягом, поведінкою – усе це викликає сугестивний ефект текстів, навіюючи читачеві певний настрій і ставлення до прочитаного. Індійська культура, а разом з нею і такі далекосхідні культури, як японська та китайська, повна символізму і має чималий арсенал сугестивних засобів, основою яких є філософія. Тому філософські тексти, а також тексти релігійні, володіють чималою сугестивною силою, перевіреною століттями існування народів, що їх створили [Галинская 1999].

Запозичення їх основних концепцій, стилів, настроїв є досить вдалим кроком до того, щоби перетворити художній твір на шлях до підсвідомого. Важливим є правильне застосування цих засобів, яке б допомагало змінювати психіку людини в сторону вдосконалення і розвитку, як інтелектуального, так і психічного.

Література:

1) Бойчук Е.И. Ритм художественного текста как средство суггестивного воздействия / Бойчук Е.И. // Ярославский педагогический вестник. – Ярославль: Изд-во ЯГПУ, 2014. – №2. – Том I. – С. 129 – 133.

2) Галинская И.Л. Тайнопись философской прозы Дж.Д. Сэлинджера // Культурология : дайджест. – 1999. – N 2. – С. 113 – 132.

3) Черепанова И.Ю. Дом колдуньи. Язык творческого Бессознательного / И. Черепанова. – М.: КСП+, 1999. – 416 с.

4) McCulliss, D. Bibliotherapy: Historical and research perspectives // Journal of Poetry Therapy: The Interdisciplinary Journal of Practice, Theory, Research and Education. – 2012. – № 25 (1). – С. 23 – 38.

Первые техники языкового манипулирования: «азбука пропаганды»

Мария Загурская

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
(Одесса)

«Не знаю ничего прекраснее, чем умение силою слова приковывать к себе толпу слушателей, привлекать их расположение, направлять их волю куда хочешь и отвращать ее откуда хочешь» [Балязин 2012, с. 59]. Эти слова Цицерона транслируют силу языка в искусстве манипулирования. Язык, с помощью которого творится процесс контактирования людей – это инструмент манипуляции. Манипулирование языковое или речевое – это разновидность манипулятивного воздействия, осуществляемого путём искусного использования определённых ресурсов языка с целью скрытого влияния на поведение и поступки человека [Копнина 2012, с. 24].